

plenius firmantur in fide. In ea autem fide efformanda minime ducuntur examine privato. Ergo pueri et simplices, etc.

Hinc ruit celebris objectio ministri *Claude*. Cum enim *Bossuet* eum fortiter premeret, in publico quod inter se habuerunt colloquio, anno 1675, asserens quod, admissa privati examinis necessitate, infans ad ætatem discretionis perveniens actum fidei circa librorum sacrorum canonicitatem elicere non posset, imo et in aliquo instante de omnibus articulis fidei positive dubitaret, *D. Claude* idem argumentum contra illustrem adversarium suum statim retorquere conatus est his verbis, referente *Bossuet*: « Le » fidèle à qui on propose l'autorité de l'Église, ou la croit » sans l'examiner, ou il en doute: s'il doute, il est infidèle; s'il ne doute pas, par quelle autorité est-il assuré? » L'autorité de l'Église: est-ce une chose évidente par elle-même? et ne faut-il pas la trouver par quelque examen? » Voilà votre difficulté que vous avez à résoudre aussi » bien que moi; ou quittons-la tous deux, ou résolvons-la ensemble. Je vous déclare, pour moi, que je répondrai » pour l'Écriture ce que vous me répondrez pour l'Église. » Hæc autem gravis difficultas manet soluta per responsionem modo datam.

Differentia inter modum quo ad fidem per examen privatum deveniendum esset, et modum quo ad eum per viam auctoritatis ducimur.

Actus fidei per viam privati examinis impossibilis est, saltem respectu puerorum et simplicium, facilis vero per viam auctoritatis.

1° Actus fidei per viam privati examinis impossibilis est pueris et simplicibus: *id sequitur ex dictis*. Si infans apud protestantes educatus, fidem in veritates revelatas habeat, ductus fuit auctoritate parentum et magistrorum, non vero proprio examine; imo, si solam sequeretur viam examinis privati, deberet primo de divinitate Evangeliorum aliorumque librorum canonicorum positive dubitare

ac proinde de tota religione; nam, his libris sibi oblatis, actum fidei circa illorum canonicitatem elicere non posset quin prius eos legisset, comparavisset et genuinum eorum sensum obtinuisset, siquidem profiteretur nullam existere auctoritatem infallibilem qua regi debeat. Ergo constituitur in dubio circa divinitatem Scripturæ. Porro repugnat hominem baptizatum, fide habituali imbutum de religione positive dubitare teneri. Quod fatebatur *Claude*: ergo 1°.

2° Admissa via auctoritatis, pueri et idiotæ actum fidei facile elicere possunt: *quod ut melius intelligatur, quædam sunt prænotanda.*

1° Certum est apud protestantes sicut et apud catholicos, infantes baptizatos esse filios Dei, Spiritum sanctum per gratiam sanctificantem in eis habitare, et fide habituali, sine qua *impossibile est placere Deo*, Hebr. XI, 6, eos informare.

2° Certum est fidem actualem divinum esse pariter donum Spiritus sancti. At existere non potest in nobis quin veritates revelatas certo cognoscamus. Ordinarie autem Spiritus sanctus, non immediate, notiones istas in nobis infundit, sed quibusdam utitur mediis externis ad illas in mentibus nostris inculcandas. An autem sola Scriptura, ut volunt protestantes; an vero Ecclesia, per quam Scriptura aliæque fidei veritates noscuntur, ut dicunt catholici: en nodus difficultatis.

Notandum est in actu fidei distinguenda esse 1° objectum, id est, res revelatas quæ credendæ proponuntur; 2° principium fidei, quod est gratia divina voluntatem nostram ad credendum impellens; 3° motivum fidei proprium, quod est ultima ratio propter quam credimus, id est auctoritas Dei revelantis et summe veracis; 4° motiva credibilitatis quibus existentia revelationis evidenter constat; 5° regula qua sensus revelationis nobis certo innotescat. Hæc regula, juxta reformatos, est sola Scriptura; juxta catholicos, est Ecclesia Scripturæ libros infallibiliter tradens, et docens quænam veritates a Deo sint revelatæ.

His prænотatis sic explicari potest quomodo pueri et illiterati apud catholicos actum fidei prudenter elicere possint.

Fidem habitualement divinam sibi infusam habent; Spiritus sanctus in eis habitat, agit et operatur, illos paulatim disponit ad veritates revelatas explicite credendas statim atque certo noscuntur; illa fides est respectu fidei actualis sicut sunt radices respectu arboris.

Præcipuæ autem veritates revelatæ sic noscuntur.

Primo infantes et imperiti discunt a parentibus, a patre, ab aliis magistris et a circumstantibus, se fuisse baptizatos, ac baptizate factos filios Dei et Ecclesiæ; deinde Symbolum Apostolorum memoriter retinent, quotidie recitant, et in eo, simul agente Spiritu sancto, discunt Ecclesiam, unam, sanctam, catholicam et Apostolicam; discunt se in ea fuisse baptizatos, se in ea vivere et doceri, discunt illam a Christo filio Dei esse fundatam, speciali ipsius assistentia semper duci, privilegio infallibilitatis donari, et in omnibus esse audiendam. Hæc semina veritatis primo germinant in cordibus, radices producunt, crescunt, et plenam ac perfectam tandem informant fidem divinam in Ecclesiam, absque ulla discussione proprie dicta, sine ullo ratiocinio, sine ullo dubio interposito. Tam facile enim pueri et simplices fidem in Ecclesiam habere possunt, Spiritu sancto divinam in eis agente, quam fidem naturalem in Deum in aliasque veritates naturales et evidentes; fidem naturalem in has veritates sic habent pueri et simplices: primas eorum notiones a parentibus accipiunt, eas paulatim percipiunt, deinde clare vident ac firmiter credunt. Nec dici potest illos prævia discussione indiguissse, vel in dubio circa illas veritates constitutos fuisse. Ergo similiter catholici non necessario constituuntur in dubio circa primas fidei veritates. Necessitatem auctoritatis facile percipiunt, vel potius sentiunt; existentiam Ecclesiæ cum auctoritate docentis quasi naturaliter credunt, modo diligenter instruantur in fide: accedentibus aliis notitiis, quotidie obfirmantur sicque paulatim ad *rationabile obsequium* perveniunt. Hoc autem articulo semel admissio, nihil facilius est quam cæteras

veritates fide divina credere. Unde sic lucide et egregie D. Fénelon, *Lettre sur la religion*:

« Représentons-nous un paralytique qui veut sortir de son lit, parce que le feu est à la maison; il s'adresse à cinq hommes qui lui disent: Levez-vous, courez, percez la foule, sauvez-vous de cet incendie. Enfin il trouve un sixième homme qui lui dit: Laissez-moi faire, je vais vous emporter entre mes bras. Croira-t-il les cinq hommes qui lui conseillent de faire ce qu'il sent bien qu'il ne peut pas? Ne croira-t-il pas plutôt celui qui est le seul à lui promettre le secours proportionné à son impuissance? Il s'abandonne sans raisonner à cet homme, et se borne à demeurer souple et docile entre ses bras. Il en est précisément de même d'un homme dans son ignorance; il ne peut écouter sérieusement les sectes qui lui crient: Lisez, raisonnez, décidez, lui qui sent bien qu'il ne peut ni lire, ni raisonner, ni décider; mais il est consolé d'entendre l'ancienne Église qui lui dit: Sentez votre impuissance, humiliez-vous, soyez docile, confiez-vous à la bonté de Dieu, qui ne nous a point laissés sans secours pour aller à lui. Laissez-moi faire, je vous porterai entre mes bras. »

Inst. 2°. Pueri et simplices fidem auctoritati docenti adhibere non debent quin ipsius auctoritatis existentiam et jura sedulo examinerint; ergo ad fidem pervenire nequeunt absque privato examine.

R. Nego ant. Eodem modo enim pueri et simplices, ut jam diximus, fidem supernaturalem suscipiunt ac fidem naturalem. Porro fidem naturalem suscipiunt a matre et a circumstantibus sine ullo prævio examine, sicque firmiter credunt, v. g. talem principem regno præesse, tales leges nos regere, etc.; ita parentes, magistros, parochos aliosque de rebus supernaturalibus loquentes audiendo, paulatim suscipiunt fidem, in ea firmanur et ne ullo quidem instanti privato utuntur examine. Ergo, etc.

Inst. 3°. Rationabilis esse debet fides nostra: at rationabilis non esset, si existentia et jura auctoritatis docentis stricto subjecta non fuissent examini: ergo, etc.

R. Nego min. Rationabilis quippe est ea fides quæ via naturali unicuique proportionata efformatur : at talis est fides puerorum et simplicium auctoritate matris, patris, magistri, parochi, etc., credentium, licet fundamenta et jura hujusmodi auctoritatis non exploraverint. Rationabilis enim est fides qua veritates naturales et facta humana admittunt; ergo a pari et fides qua veritates supernaturales credunt.

Inst. 4°. Qui fundamenta fidei auctoritate parentum, magistrorum, parochorum susceptæ explorare voluerint, ut tenentur adulti ratione præditi, dubitare incipient; ergo fides sic suscepta non est firma.

R. Nego ant. Filius qui titulos a patre sibi transmissos perfectius cognoscere intendit, eos legit, perlustrat, examini subjicit, sicque rationabilem acquirit certitudinem eosdem esse authenticos, veros, gloriosos, tutos, et ne uno instante dubitat de iis quæ adhuc puer a parentibus didicit; sic et Christianus bene edoctus, in scientia religionis proficiens, historiam Ecclesiæ percurrit, fundamenta et jura auctoritatis ejus examinat, rationes fidei suæ quærit, veritatibus a Deo revelatis sibi antea traditis magis ac magis firmiter adhæret et eas nunquam habet ut dubias. Ergo, etc.

Inst. 5°. Fides quæ non est omnino certa non est vera fides : atqui fides puerorum et simplicium non est omnino certa. Ergo, etc.

R. Nego min. Illa enim fides est omnino certa quæ habet veritatem supernaturalem pro objecto, omnem excludit formidinem errandi, et infallibili nititur fundamento seu motivo : atqui talis esse potest fides puerorum et simplicium : potest enim 1° habere veritatem supernaturalem pro objecto, si nempe accurata fuerit instructio; 2° omnem errandi formidinem excludere, quando scilicet est firma, ut sæpe contingit; 3° infallibili motivo inniti, videlicet auctoritate Dei. Ergo, etc.

Inst. 6°. Fides puerorum et simplicium auctoritate parentum et parochi nititur; ergo non nititur motivo infallibili.

R. Nego ant. Pueri enim et simplices ducuntur quidem ad fidem auctoritate parentum et parochi : at fides eorum ipsamet Dei auctoritate per parentes et parochum eis manifestata innitur, ac proinde motivo infallibili. Sedulo igitur distinguenda sunt in fide, ut supra diximus, 1° objectum, id est, veritates a Deo revelatæ; 2° principium, scilicet gratia Dei; 3° motivum proprium, quod est auctoritas Dei summe veracis, et 4° media quibus ad fidem ducimur, et sunt motiva credibilitatis.

Inst. 7°. Certitudo ad fidem requisita debet esse absoluta : atqui certitudo qua pueri et simplices veritates a parentibus et parochi sibi traditas credunt est tantum relativa : ergo pueri et simplices auctoritate parentum et parochi credentes veram non habent fidem.

R. Nego min. Media quibus pueri et simplices ducuntur ad fidem, sunt quidem relativa; unum convincunt et ad alium convincendum non sufficiunt. At certitudo his mediis acquisita est absoluta : importat enim conformitatem cum suo objecto, firmam mentis adhæSIONem et infallibilitatem in motivo adhæSIONis, videlicet in auctoritate Dei revelantis ac summe veracis. Sicut ergo ex fallibilibus individuorum testimoniis ad testimonium collectivum infallibile ducimur, sic et mediis relativis ad certitudinem absolutam pervenimus.

Inst. 8°. Ædificium firmiter esse non potest fundamento, ergo repugnat nos motivis relativis ad absolutam fidei certitudinem duci.

R. Nego conseq. Fides enim non nititur motivis credibilitatis sicut ædificium suo fundamento, sed nititur auctoritate Dei revelantis. Porro ad notitiam Dei revelantis variis ducimur mediis; ubi auctoritatem ejus noscimus, ea firmiter nitimur et in ea plene quiescimus.

Inst. 9°. Fieri potest ut parochus impius oves sibi commissas in errorem inducat etiam circa dogmata magis essentialia : ergo fideles hac via prudenter credere non possunt.

R. Nego conseq. Fideles enim prudenter agunt quando sola via quam divina Providentia eis dedit utuntur, et

consuetas intelligentiarum regulas sequuntur : at sic agunt fideles in casu proposito, et fides naturalis qua totum societatis humanæ subsistit ædificium, non aliter formatur. Ergo, etc.

Aliunde vix contingere potest ut parochus oves suas, saltem diu, circa fidei essentialia decipere possit : mox enim reprehenderetur ab episcopo, ab aliis parochis aut sacerdotibus ; vel etiam a suis parochianis, qui facile comperirent illum non eandem prædicare doctrinam quam alii pastores annuntiant, sicque error detegeretur. Ergo, etc.

Inst. 10°. Pueri et simplices eadem habent motiva credendi apud Græcos aliasque sectas quæ auctoritate ducuntur, ac apud nos : atqui tamen non prudenter credunt ; ergo, etc.

Ita adhuc minister *Claude* contra *Bossuet* in colloquio.

R. 1°. *Negari potest major.* Eo magis enim lucidior est Ecclesiæ Romanæ auctoritas, quo attentius consideratur, dum Ecclesia Græca aliæque Orientales sectæ, si stricto subjiciantur examini, principio unitatis, caractere universitatis destitui videntur : hæc autem sufficiunt ut quædam saltem exsurgant dubia.

R. 2°. *Nego min.* Pueri enim et simplices apud Græcos aliasque sectas in quibus admittitur auctoritas docendi, prudenter agunt parentibus et pastoribus credendo, cum aliam non habeant viam sibi proportionatam qua de religione doceri queant : si falluntur, hoc per accidens evenit.

Cæterum, non repugnat eos saltem frequenter veram habere fidem : illi enim veram habent fidem qui veritatibus a Deo revelatis firmiter ob ipsam Dei summe veracis auctoritatem adhærent : atqui fieri potest et sæpe fit ut apud Græcos et alias sectas quæ auctoritate ducuntur, pueri et simplices veritatibus a Deo revelatis firmiter et ob ipsam Dei summe veracis auctoritatem adhæreant. Quod ut melius intelligatur, notandum est cum *Bossuet*, in colloquio citato, apud schismaticos et hæreticos vera a falsis accurate secernenda esse : qui apud illos valide baptizati sunt, eandem habent gratiam sanctificantem,

eadem dona Spiritus sancti, eandem fidem infusam ac ii qui apud nos baptizantur. Spiritus sanctus in eis habitans similiter eos impellit ad credenda mysteria SS. Trinitatis, Incarnationis, Redemptionis et alia vera, clare sibi exposita ; eos adhuc impellit ad credendam Ecclesiam, illius auctoritatem et infallibilitatem ; huc usque non errant et veram habent fidem. Quando autem præjudiciis attracti, aut falsis documentis decepti, notiones veræ Ecclesiæ sectis suis applicant, tunc incipiunt errare, et sub hoc respectu verum fidei actum elicere non possunt ; nam Spiritus sanctus eos impellere non potest ad falsa. Ergo. Attamen, si in hunc in aliosve errores invincibiliter inducantur, non peccant, nec virtutem fidei amittunt. Unde si alia non habeant peccata, salvabuntur.

Inst. 11°. In his principiis puer et simplex, apud schismaticos et hæreticos, peccarent suam societatem deserendo ut veram Christi Ecclesiam amplecterentur : atqui hoc repugnat : ergo.

R. Dist. maj. Peccarent contra conscientiam, si falsitatem sectæ suæ nondum adverterent, *concedo* ; peccarent contra fidem, *nego.* *Ratio hujus distinctionis patet.*

Inst. 12°. Nunquam puer catholicus auctoritati parentum et parochi fidem denegare potest absque peccato : at auctoritas parentum et parochi eadem est respectu pueri Græci, v. g., ac respectu catholici : ergo.

R. 1°. *Nego maj.* Si enim contingat puerum catholicum ex bona fide sibi persuadere quod parentes et parochus falsum dixerint, non peccabit fidem eorum auctoritati denegando.

R. 2°. *Nego min.* Qui enim in vera Ecclesia erudiuntur, eo clarius judicant eam esse veram quo magis in illius notitia proficiunt. Contra vero, qui alias sectas cum Ecclesia catholica comparant, ex qua parte stet veritas non difficile intelligunt. Ergo.

Inst. 13°. Catholicus non majori zelo veritatem prosequitur quam Græcus aut alius Orientalis, qui auctoritate

parentum et parochi simpliciter credit quidquid sibi proponitur : ergo non facilius salvari potest.

R. Nego conseq. Meritum enim non ex solo hominis arbitrio deducitur, sed præcipue ex gratia Christi : at catholicus multo pluribus donatur gratiis, præsertim ad credendum, quam hæreticus aut schismaticus ; solam enim veritatem circa fidem docetur, etiam in teneris annis, dum alter, e contra, errorem sugit cum lacte, et ab illo postea non nisi difficile sese expedit. Ergo.

Hic objici posset quod Buddhistæ, Mahumetani et alii via auctoritatis ducti, in errorem impellantur, vel in ea retineantur. Verum qui via auctoritatis ducuntur, debent, quando usum rationis adepti sunt, motiva credibilitatis convenienter examinare : porro si Mahumetani, Buddhistæ aliique infideles motiva credibilitatis sedulo examini subjiciant, aut si prædicatorem veritatis audiant, facile comperient suam religionem nullis fide dignis innixam esse fundamentis. Ergo, etc.

Obj. 2º. Ex una parte auctoritatem Ecclesiæ per auctoritatem Scripturæ probamus, et ex altera parte contendimus auctoritatem Scripturæ per Ecclesiam esse cognoscendam : ergo admittitur circulus vitiosus.

R. Retorqueo argumentum. Si a protestantibus quaeratur cur hos vel illos libros esse canonicos credant, respondebunt se id compertum habere ex Spiritu sancto, vel ex privato examine ; si vero ab ipsis petatur unde sciant unctionem Spiritus sancti aut privatum examen viam esse tutam ad cognoscendas Scripturas canonicas, affirmabunt se id cognoscere ex Scripturis illud aperte docentibus : ergo in circulo vitioso implicantur.

R. 2º. Distinguo ant. Ex una parte auctoritatem Ecclesiæ per auctoritatem Scripturæ probamus, et ex altera parte, etc., sub diverso respectu, *conc.* ; sub eodem respectu, *nego ant.* Itaque, vel adversarii admittunt Scripturas, vel non. Si prius, ipsis probare possumus auctoritatem Ecclesiæ per Scripturam, nempe *per argumentum* quod vocatur *ad hominem* : hinc secundum strictas logi-

cæ regulas argumentamur contra protestantes, dum ex Scripturis quas admittunt ut divinas, infallibilem Ecclesiæ auctoritatem astruimus.

Si autem cum his qui divinitatem Scripturæ non cognoscunt disputandum sit, aliam instituimus methodum : primo libros divinos considerantes velut monumenta humana, eorum authenticitatem, integritatem et veritatem, sicut aliorum cujusvis generis operum, demonstramus, testimonia Patrum aliaque traditionis monumenta colligimus : deinde hæc attente spectantes, videmus celebrem exstitisse hominem qui per evidentissima signa probavit se esse Deum, et religiosam instituisse societatem cui plures concessit prærogativas, et in primis auctoritatem infallibilem : inde concludimus definitiones hujus societatis absque ulla errandi formidine audiendas esse ; postea ostendimus eam nobis tradere Scripturas ut divinas, in hoc vel in illo sensu intelligendas : eas ergo ut tales accipere, venerari et intelligere debemus. Porro in hac utraque argumentandi methodo nullus instituitur circulus vitiosus, *ut patet* : ergo.

Hinc quando erudiuntur fideles, non proponitur ipsis Scriptura perscrutanda, sed fides *in unam, sanctam, catholicam et Apostolicam Ecclesiam.* Ergo.

Eodem principio aliud refellitur sophisma sic formatum : Ex una parte jus rationis in iis quæ pertinent ad fidem negatur, ex altera parte suprema rationis auctoritas admittitur, nempe in eis qui fidei quæstiones modo absoluto et irrevocabili definiunt.

Verum qui fidei quæstiones sic absolute definiunt, non ex propria ratione sic agunt, sed ex superna atque infallibili Spiritus Dei assistentia ; nova non creant dogmata, sed revelationis depositum magis explicant. Nulla ergo deprehenditur contradictio, nec ulla est apparentia hujus in credendo perfectibilitatis quam examinis privati defensores tantopere jactitant.

Obj. 3º. Hæc verba Christi quibus præcipue nititur infallibilitas Ecclesiæ : *Ecce ego vobiscum sum*, etc., intelligi possunt de promissione gratiæ ad bene docendum :

atque gratia finem suum non obtinet infallibiliter : ergo.

R. Dist. min. Gratia gratum faciens non obtinet finem suum infallibiliter, *concedo*; gratia gratis data, *nego min.* Itaque duplex distinguitur gratia; alia enim quæ immediate ad sanctificationem recipientis tendit: talis est gratia concessa peccatori ut convertatur, et iusto ut perseveret; a theologis vocatur gratia gratum faciens. Aliæ sunt gratiæ quæ ad spirituales recipientis utilitatem non conceduntur, sed ad gloriam Dei aut ad salutem populi ordinantur: talis est facultas operandi miracula et potestas administrandi sacramenta. Revera fatemur gratias gratum facientes suum non obtinere effectum nisi dependenter a libero hominis arbitrio; sed gratiæ gratis datæ sunt independentes a dispositione recipientis et a bono aut malo usu libertatis: id omnes fatentur. Porro gratia pastoribus ad bene docendum collata est gratia gratis data, siquidem ad Ecclesiæ utilitatem ordinatur. Ergo.

Et vero, promissa Dei circa visibilitatem et perpetuitatem Ecclesiæ a nulla pendent conditione, alioquin nihil esset certum in prophetiis: at eodem sensu accipienda sunt hæc verba: *Eccce vobiscum sum*, etc.; perpetua enim visibilitas Ecclesiæ pendet a ministerio pastorum. Iamper de promissione his verbis expressa idem dicendum est ac de promissione facta Judæis de mittendo Salvatore: atque hæc promissio irritari non potuit ob multorum Judæorum malitiam: *Numquid incredulitas illorum fidem evacuat? absit*, Rom. III, 3: ergo a pari promissio facta Ecclesiæ per hæc verba: *Eccce vobiscum sum*, etc., malitia pastorum evacuari non potest.

Inst. 1°. Non solum infallibilitate, sed et aliis privilegiis Apostolorum, v. g. dono miraculorum, gauderent episcopi, si prædicta Christi verba ad eos extenderentur: atque *falsum antecedens; ergo et consequens*.

R. Nego maj. Prædicta enim verba nihil aliud per se exprimunt quam auxilium efficax ad recte docendum; cætera privilegia quibus gaudebant Apostoli alio nitebantur fundamento: vi ergo illius textus: *Eccce ego vobiscum sum*, etc., successoribus eorum tribui non possunt.

Præterea hæc verba non ad singulos Apostolos, sed ad totum collegium Apostolorum diriguntur: si ergo alia privilegia his verbis exprimerentur, ad corpus pastorum solummodo pertinerent, non vero ad singulos pastores seorsim sumptos. Ergo.

Inst. 2°. Singuli episcopi seorsim errare possunt: ergo et eorum collectio.

R. Nego consequ. Nam privilegium infallibilitatis, de quo hic loquimur, a voluntate libera Christi pendet: potuit ergo Christus illud corpori pastorum tribuere, et singulis pastoribus seorsim sumptis denegare: porro id fecit, *ut patet* tum ex verbis citatis, tum ex constanti traditione. Sic in ordine naturali multa quæ individuis tribui nequeunt, collectioni competunt: v. g. multi collective sumpti possunt exercitum debellare, urbem obsidere, factum aliquod infallibiliter testari: hæc autem privati efficere non possunt: ergo.

Inst. 3°. Fideles uniuscujusque diocesis tenentur, in principiis catholicorum, iudicio doctrinali proprii episcopi obedire: at iudicium unius episcopi non est infallibile: ergo.

R. Distinguo maj. Fideles iudicio episcopi sui obedire tenentur, obedientia subjectionis externæ et reverentiæ, *concedo*; obedientia interna intellectus et voluntatis, *subdistinguo*: si iudicium episcopi doctrinam Ecclesiæ manifeste contineat, *concedo ant.*; si iudicium episcopi non contineat manifeste doctrinam Ecclesiæ, *nego ant.* Etenim omnes fideles tenentur, juxta catholicos, episcopo suo iudicanti, definienti et docenti externam subjectionem, v. g. abstinere a legendo libro qui prohibetur, a propugnanda opinione quæ damnatur; quia episcopus legitimam habet potestatem docendi, præcipiendi, prohibendi et obligandi: quotiescumque igitur potestate sua manifeste non abutitur, fideles ipsi obedire tenentur. Debent illi pariter obedientiam reverentiæ; quia donec contrarium evidenter appareat, præsumitur recte docere. Item absolutam intellectus et voluntatis obedientiam illi præstare tenentur, si ipsius iudicium doctrinam Ecclesiæ clare contineat; tunc

enim non præcise episcopo fallibili, sed Ecclesiæ infallibili se subjiunt.

Si autem episcopus errorem aperte doceat, vel meras opiniones pro dogmatibus proponat, tunc in hoc puncto nulla subjectio ipsi debetur; imo contra hujusmodi iudicium plures insurrexerunt doctores et simplices fideles. Ubi vero clare non advertitur an iudicium ejus doctrinæ Ecclesiæ consentiat vel dissentiat, fideles actum fidei circa illud elicere nec tenentur, nec possunt; actum enim fidei elicere non possumus nisi circa propositionem certo revelatam: at, in casu præsentis, propositio quam enuntiat episcopus non est certo revelata, siquidem auctoritas ejus est fallibilis. Ergo.

Obj. 4°. Deus expressis verbis, Deut. xvii, 8 et 9, Synagogam constituerat supremum controversiarum fidei iudicem: atqui tamen Synagoga non erat infallibilis: ergo nec Ecclesia.

R. 1°. *Nego maj.* Verbis enim allatis Deus constituit Synagogam iudicem inter sanguinem et sanguinem, causam et causam, lepram et lepram, id est, in causis criminalibus, civilibus et ceremonialibus: illæ autem causæ non pertinebant ad fidem: immerito igitur concluderetur Deum constituisse Synagogam supremum controversiarum fidei iudicem.

R. 2°. *Negari posset minor.* Multi enim contendunt Synagogam privilegio infallibilitatis fuisse donatam, et contrarium nullo facto demonstratur. Præcipuum quippe factum allegari solitum, quod minister *Claude* objecit *Bossuet*, est juridica Christi condemnatio: at factum istud non probat Synagogam infallibilitate fuisse destitutam. Etenim Deus eam instituerat ad tempus duraturam, prædixerat eam fore abrogandam, et novum fœdus ei substituendum: at protestantes nobiscum admittunt Christum hoc fœdus instituisse, Synagogam abrogasse, et evidentibus signis missionem suam probasse: splendida ergo tunc existerat auctoritas, nempe ipsa Veritas hominibus facta visibilis. Protestantes igitur hoc factum nobis objicere nequeunt. Unde *Bossuet* contra *Claude*:

« Avant Jésus-Christ nous avions la Synagogue: au point que la Synagogue devait défaillir, Jésus-Christ parut lui-même; quand Jésus-Christ s'est retiré, il a laissé son Eglise à qui il a envoyé son Saint-Esprit. Faites venir Jésus-Christ enseignant, prêchant, faisant des miracles, je n'ai plus besoin de l'Eglise: mais aussi ôtez-moi l'Eglise, il me faut Jésus-Christ en personne, enseignant, parlant, prêchant, décidant avec des miracles et une autorité infallible. »

R. 3°. *Nego conseq.* Etiam si ambæ concederentur præmissæ, nihil adversus propositionem nostram concludi posset. Nam 1° sub lege Moysis paucissimæ erant veritates fidei necessario credendæ, scilicet, Deum esse remuneratorem et Messiam venturum: facillimum igitur erat duas veritates istas conservare et transmittere integras. 2° Synagoga non erat sola controversiarum fidei iudex; Deus enim sæpe extraordinario Prophetarum ministerio suas manifestabat voluntates: si ergo Synagoga errorem docuisset, mox contra illam insurrexissent Prophetæ; e contra, in Ecclesia multæ sunt veritates fidei credendæ, sive explicite, sive saltem implicite; nihil facilius est quam errare in intelligendis Scripturis et in doctrina Christi spiritu privato interpretanda, et tamen nulla est in illa extraordinaria auctoritas. 3° Tandem institutio Synagogæ et Ecclesiæ fuit opus Dei externum et liberum: ergo Deus potuit uni infallibilitatem conferre et non alteri, ac proinde *admitti non potest argumentum a pari*, ut prætendit *Claude*.

Obj. 5°. B. Paulus, II Cor. i, 23, ait: *Non quia dominamur fidei vestræ*: attamen Ecclesia fidei nostræ dominaretur, si quæstiones circa fidem cum infallibili auctoritate definiret et internum a nobis exigeret obsequium. Ergo. Sic iterum *Claude* contra *Bossuet*.

R. Distinguo textum B. Pauli. *Non dominamur fidei vestræ*, id est, eam non instituumus aut reformamus pro arbitrio nostro, *concedo*; id est, non decernimus quæ sint credenda, *nego*. Itaque Apostolus fidei Corinthiorum priori sensu non dominabatur; sed noluit affirmare se non decernere quid esset revelatum aut non revelatum,

quid proinde credendum vel non credendum; totus enim est in Epistolis suis ut sanam doctrinam Christi ostendat, abusus reprimat, errores avertat aut destruat. Porro non alio sensu Ecclesia fidei nostræ dominatur: decernit quid sit revelatum, quid igitur credi debeat; et sicut fideles credere tenebantur quidquid B. Paulus ipsos docebat, sic credere debemus quidquid Ecclesia nobis proponit ut revelatum; quia ex speciali Spiritus sancti assistentia, tam infallibilis est in interpretando revelationem, quam B. Paulus aliique scriptores sacri in eam promulgando et divina inspiratione scribendo. Unde S. Gregorius Magnus, Epist. ad Savinum subdiaconum, sic habet: « Quatuor synodos » sanctæ universalis Ecclesiæ sicut quatuor libros sancti » Evangelii recipimus. »

Cum tamen Ecclesia nihil novi possit revelare, sed tantum revelationem interpretari, ipsius definitiones non sunt propria verba Dei, licet eadem gaudeant infallibilitate: inter eas igitur et Scripturam sacram notabile existit discrimen.

Obj. 6°. Omnes Christiani auctoritatem Scripturæ admittunt, de auctoritate vero Ecclesiæ disputatur: ergo methodus protestantium certior est methodo catholicorum.

R. Nego consequ. Nam infallibilitas auctoritatis Ecclesiæ evidenter probatur, tum indirecte, confutatis aliorum opinionibus; tum directe, ut ex probationibus nostris constat. Imo hanc Ecclesiæ auctoritatem sæpe confessi sunt protestantes, sive expressis verbis, ut *Grotius, Leibnitz, de Starck*, etc., sive sua agendi ratione, v. g. in synodo Charentona, anno 1644, in qua error *Independentium* prescriptus est. Ergo.

Præterea, omnes Christiani conveniunt quidem infallibilem esse auctoritatem Scripturæ generatim sumptæ, sed inter se non consentiunt de divinitate talis aut talis libri in particulari, et multo minus de genuino sensu librorum quos venerantur ut sanctos: ergo falsum est methodum protestantium certiorum esse methodo supremæ auctoritatis quam admittunt catholici.

Circa gravissimam quæstionem hic agitatum, utilissime

legetur opus dictum: *Controverse pacifique sur la foi des enfants et des adultes ignorants, par Lefranc de Pompignan, necnon colloquium celebre Bossuet cum ministro Claude, pluries citatum, ex quo sequentia excerptimus, ut melius dignoscatur quid sentiendum de fide eorum qui apud hæreticos nascuntur et erudiuntur*: « Distinguons dans » la créance des Grecs et des autres fausses Eglises ce qu'il » y a de vrai, ce qu'elles ont de commun avec la vraie » Eglise universelle, en un mot, ce qui vient de Dieu » d'avec ce qui vient de la prévention humaine. Dieu met, » par son Saint-Esprit, dans le cœur de ceux qui sont » baptisés dans ces Eglises, qu'il y a un Dieu et un Jésus- » Christ et un Saint-Esprit. Jusqu'ici l'erreur n'y est pas, » tout cela vient de Dieu... mais voici où commencent » les préventions humaines. C'est que ce baptisé, séduit » par ses parents ou par ses pasteurs, croit que l'Eglise où » il est est la véritable, et il attribue en particulier à cette » fausse Eglise tout ce que Dieu lui fait croire en général » de la vraie. Ce n'est pas le Saint-Esprit qui lui met cela » dans le cœur... En cet endroit, il commence à croire » mal. Ici donc commence l'erreur, ici la foi divine, in- » fuse par le baptême, commence à périr. Heureux ceux » en qui les préjugés humains sont joints à la vraie créance » que le Saint-Esprit met dans le cœur! Ils sont exempts » d'une grande tentation, et de la peine terrible qu'il y a » à distinguer ce qui est de Dieu dans la foi de leur Eglise, » d'avec ce qui est des hommes. Mais, quelque peine » qu'aient les hommes à distinguer ces choses, Dieu les » connaît et les distingue; et il y aura une éternelle diffé- » rence entre ce que son Saint-Esprit met dans le cœur » des baptisés, lorsqu'il les dispose intérieurement à croire » la vraie Eglise, et ce que les préventions humaines y » ont ajouté, en attachant leur esprit à une fausse Eglise. » Comment ces baptisés pourront démêler ces choses dans » la suite, et par quels moyens ils peuvent sortir de la » prévention qui leur a fait confondre l'idée de la fausse » Eglise où ils sont, avec la foi de la vraie Eglise, que le » Saint-Esprit leur a mise dans le cœur avec le Symbole,

» ce n'est pas de quoi il s'agit ; et il suffit que nous ayons
 » vu dans tous les baptisés une créance de l'Église qui
 » leur vient de Dieu, distinguée de la pensée qui leur vient
 » des hommes. Cela étant, je soutiens qu'à cette créance
 » de l'Église, que le Saint-Esprit nous met dans le cœur
 » avec le Symbole, est attachée une ferme foi, qu'il faut
 » croire cette Église aussi certainement que le Saint-Es-
 » prit à qui le Symbole même la joint immédiatement, et
 » que c'est à cause de cette foi à l'Église, que le fidèle ne
 » doute jamais de l'Écriture. » *Cætera legantur apud Bos-*
suet.

Nota. Antequam discussioni huic gravis momenti finem imponamus, opportunum nobis videtur indicare perniciosum G. Hermesii systema, a sancta Sede condemnatum, et tamen a pluribus Catholicis susceptum ac defensum Coloniae, Bonnæ, etc. Georgius *Hermes*, anno 1775 natus, et 1831 vita functus, a gubernio Prussiæ professor theologiæ catholicæ in universitate Bonnensi nominatus, quæsiit media protestantes et Catholicos conciliandi. Ad fundamenta certitudinis fidei deveniens, docuit neminem actum fidei prudentem ac certum elicere posse quin prius de omnibus seriis sibi efformaverit dubium, neque rationabiliter credere, nisi præviis demonstrationibus singulorum dogmatum veritatem ac consensum cum aliunde cognitis perceperit. Asserebat se, post anxias per multos annos disquisitiones, ad hunc scopum tandem feliciter pervenisse.

Patet, ex dictis, quantum illud systema fidei Christianæ sit eversivum.

CAPUT SECUNDUM.

DE IIS IN QUIBUS RESIDET AUCTORITAS ECCLESIE.

Recentiores quidam novatores, post *Antoine de Dominis* et fanaticum auctorem libelli anonymi, *du Témoignage de la vérité*, contenderunt omnes fideles vel esse fidei ju-

dices, vel necessarios ejus testes, ita ut definitiones episcoporum neminem obligare queant, nisi prius a Christi fidelibus approbentur. Hinc si qua sit divisio inter episcopos, licet pauci stent contra omnes, sola vox populi certa erit veritatis regula.

Hæretici communionis Anglicanæ totam jurisdictionem et Ecclesiæ potestatem regi suo vel reginæ tribuunt, et apud eos suprema curia (*le parlement*) omnium fidei controversiarum est iudex.

Alii vero docent potestatem de controversiis fidei iudicandi episcopis et presbyteris pariter esse communem : ita præsertim auctor libri cui titulus : *Les pouvoirs légitimes du premier et du second ordre*, a facultate Nannetensi et a clero Gallicano proscripti.

Alii denique facultatem definiendi controversias fidei solis episcopis reservant, sed volunt eorum decretum esse nullum, si inconsultis ipsorum presbyteris feratur.

Quæstio itaque movetur 1° de plebe Christiana ; 2° de principibus sæcularibus ; 3° de clericis et presbyteris ; 4° de episcopis. Primo diversos errores per sequentes propositiones impugnaturi sumus ; deinde per conclusionem manifestabimus veritatem.

PROPOSITIO PRIMA.

Plebs Christiana nullo modo est particeps jurisdictionis ecclesiasticæ et potestatis dirimendi controversias circa fidem.

Hæc propositio habenda est ut de fide, ut pote æquivalenter contenta in definitione concilii Trid. sess. 23, can. 8, et in Epist. Pii VI diei 10 martii 1791, contra constitutionem civilem cleri Gallicani directam, universæ Ecclesiæ nota et ab omnibus episcopis catholicis admissa.

Prob. Aliunde procul rejicienda est sententia quæ adversatur Scripturæ sacræ, praxi Ecclesiæ et rationi : atque talis est sententia quæ simplicibus fidelibus tribuit potestatem de controversiis circa fidem iudicandi.

1° *Adversatur Scripturæ sacræ.* Scripturæ enim sacræ